

Imre Angéla

Beszámoló a 15. európai olvasáskonferenciáról

Az Európai Olvasástársaságok Szervezete (IDEC), valamint a Német Olvasás és Írás Szervezete 2007. augusztus 5. és 8. között rendezte meg Berlinben a 15. európai olvasáskonferenciát *Checkpoint Literacy* címmel. Erre a tudományos találkozóra kétévenként kerül sor. Ilyenkor az olvasással foglalkozó szakemberek azért gyűlnek össze, hogy megvitassák egymással az olvasás tanulásával és tanításával kapcsolatos kérdéseiket, felvessék a problémákat, vagy bemutassák már jól bevált, kipróbált módszereiket, projektjeiket. Talán érdemes megjegyezni, hogy 1995-ben Budapesten rendezték meg az európai, 2006-ban pedig a világtalálkozást. A német főváros már másodszor adott otthont ennek a neves eseménynek, amelyre a több mint 400 résztvevő a világ összes földrészéről, 45 országból érkezett.

A vendégeket Annette Schavan, Németország oktatási és kutatási minisztere, majd az Európai Olvasástársaság finn elnöke, Ann-Sofie Selin, valamint Renate Valtin, a Német Olvasás és Írás Szervezetének elnöke köszöntötte. Mindhárman kiemelték, hogy az olvasás azért játszik különösen fontos szerepet, mert ennek a képességnek a birtokában érthetjük meg a világot, az írott szó alapvetően meghatározza mindennapjainkat, és ezen a helyzeten még az egyre növekvő arányú, az egész életünket behálózó digitális média sem változtat. Az olvasás teszi lehetővé, hogy tájékozódni tudjunk az egyre összetettebb világban. A XXI. század az előző évszázadtól eltérő elvárásokat támaszt: a tanulás nem fejeződik be az iskolás évek elmúlásával, s az életünket végigkísérő állandó ismeretszerzés sikere jelentős mértékben attól függ, mennyire jól értjük az írott szöveg összefüggéseit, képesek vagyunk-e az olvasottakat továbbgondolni, és az így szerzett ismereteket integrálni ismert vagy ismeretlen kontextusban. A tudományos találkozót hivatalos munkanyelve az angol volt, de az előadók a hagyományok szerint bármelyik európai nyelven beszámolhattak kutatásaikról, így számos előadás hangzott el németül, franciául, spanyolul és oroszul is. A könnyebb érthetőséget itt általában angol nyelvű kiegészítők és legtöbbször PowerPoint prezentáció segítette.

A konferencia nyitónapján először Andreas Schleicher, az OECD oktatáselemző részlegének vezetője, a PISA-vizsgálatok nemzetközi koordinátora kapott szót. *Az irodalmi képességek az információs korban* címmel tartott előadását mindenki nagy érdeklődéssel várta, hiszen a szakember először statisztikailag értékelte a PISA-felmérésben elért eredményeket, majd lehetséges magyarázatokat adott az egyes országok gyenge vagy jó teljesítményére. Adataiból az derült ki, hogy az egyes országok oktatási rendszere és annak minősége visszatükrözi az adott társadalom gazdasági és szellemi állapotát, illetőleg felismerhető belőlük, hogyan értékeli a társadalom önmagát. Schleicher szerint ezt a vizsgálatot azért is érdemes komolyan venni, mert az alkalmazott tesztek nem az iskolai rendszerben megszokott feleletválasztós feladatok, hanem olyan problémák megoldását követelik a diákoktól, amelyekkel a való életben is szembetalálhatják magukat. A vizsgálat vezetői a kompetencia meghatározásában nem csak a kognitív képességekre szorítkoznak, hiszen ezenkívül fontosak a gyakorlati jártasságok, a hozzáállás, a motiváció, az érzelmek és egyéb értékek is. Ebben meghatározó szerepe elsősorban az óvodáknak és az alapfokú oktatásnak van, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy ami alapképességeket és -ismereteket nem érünk el, nem sajátítunk el 15 éves korra, azt már nagyon nehéz utána behozni. A PISA-felmérésben élen járó országok oktatási rendszerére az jellemző, hogy képes együtt tanítani az átlagtól eltérő teljesítményt nyújtó diákokat is, azaz jól tudja kezelni a heterogén oktatási csoportokat, a tanulási tervek kidolgozásakor figyelembe veszi az adott társadalom igényeit és lehetőségeit, valamint tanterven kívüli programokat kínál a diákjainak. Azt is megfigyelték, hogy ez a heterogenitás hiányzik azokban az országokban, ahol jelentős teljesítménykülönbségeket lehet megállapítani az egyes iskolák között.

Ott már nagyon fiatalon szigorú szelekciós szempontok szerint különítik el egymástól az eltérő képességű gyerekeket. Erre a jól teljesítő országokban csak a felsőbb évfolyamokban kerül sor.

Mint ismeretes, a finnek a nemzetközi szövegértés-felmérésekben nagyon előkelő helyezést értek el, ezért sokan várták Pirjo Linnakylä beszámolóját a finn oktatás jellemzőiről, különös tekintettel az írás és az olvasás fejlesztéséről. Mindenki a csoda magyarázatát kereste, azt a titkot, hogyan lehet ennyire sikeresen ösztönözni a finn gyerekeket az olvasásra, illetve a tanulásra. A kutató maga is kíváncsi volt a válaszra, ezért munkatársaival felkereste a legjobban teljesítő iskolákat, s megvizsgálta, mi jellemző oktatási rendszerükre, szokásaikra, milyen pedagógiai program szerint haladnak. A meglátogatott intézményekben mindenhol mást tapasztalt, és semmi speciálisat nem talált.

Lappföldön a gyerekek sok olyan könyvet, autentikus szöveget olvasnak, amely a környezetükről, annak történelméről, kultúrájáról szól, a tanárok pedig nem központi terv alapján, hanem saját elképzelésük szerint dolgoznak. Kelet-Finnországban a tananyagot nem egyedül a tanárok határozzák meg, hanem azt a szülőkkel és a könyvtárosokkal együtt készítik el, dolgozzák ki. Gyakran kapnak a gyerekek az olvasmányokhoz különböző feladatlapokat, de nagyon szeretik a megfilmesített irodalmi alkotásokat, és örülnek annak is, hogy viszonylag szabadon választhatják ki, mit olvasnának el a legszívesebben. Közép-Finnországban is az integráción van a hangsúly. Az ottani pedagógusok törekednek arra, hogy mindig megtalálják, miben jó egy diák, s ennek alapján segítik, támogatják hatékonyságának, teljesítőkétségének növelésében. Az osztályokban sok klasszikus szöveggel dolgoznak, ám ezekben meghatározó a humor. A történetek feldolgozását is fontos megemlíteni. Rendszeresen előfordul, hogy egy témával nem rögtön az olvasáson keresztül ismerkednek meg, hanem a tanár elmesél nekik egy történetet, de csak az érdekes pontig, s onnan a gyerekeknek kell továbbolvasniuk.

A finn iskolákban hangsúlyos szerepet kap az olvasás, de a művek kiválasztásánál a tanárok figyelnek a diákok érdeklődésére. Ennek ellenére soha nem küldik a gyerekeket könyvtárba, hogy válasszák ki, mit olvasnának szívesen, mert azt tapasztalták, hogy a diákok, főleg a kisebbek még nem tudnak céltudatosan keresni a könyvtárban, nem ismerik ki magukat az olvasnivalók között, így a tanárookra hárul az a feladat, hogy az említett szempontok szerint összeállítsanak tanulóiknak egy könyvlistát. A lányok és a fiúk iskolai teljesítményét összevetve Finnországban is azt tapasztalták a kutatók, hogy a lányok többet és jobban szeretnek olvasni, eredményesebbek a szövegértésben, ugyanakkor a fiúk járnak élen a természettudományos tárgyakban. Hogy ezen változtathassanak, 2001-ben elindítottak egy országos olvasási programot (Reading Finland Project – NBE, 2001–2004), amelynek pozitív hatását már a 2003-as PISA-felmérésben kimutathatták. Ezt a folyamatot erősíti, hogy az ország jól működő, kiterjedt könyvtárhálózattal rendelkezik, nem szinkronizálják a külföldi filmeket, illetőleg az oktatás nagyon szorosan együttműködik a médiával, akcióikkal az olvasási kedv fokozására törekuszenek, ennek egyik jele többek között, hogy a finn diákok közel 60%-a hetente többször is olvas újságot. Előadása zárásaként a kutató összefoglalta az olvasás presztízsének emeléséhez szükséges szerintük lényeges elemeket, s egyik fő pontként kiemelte, mennyire fontos, hogy legyünk mindenevők, *különböző* szövegeket olvassunk, akár az interneten is. „A real man reads books, even fiction.” (Az igazi ember olvas könyveket, még regényeket is.) Finnországban a felnőttek, különösen a családapák testesítik meg a gyerekek számára a való életben az olvasó ember modelljét. A konferencia résztvevői szembesültek azzal, hogy itt nem egy csodamódszerről, hanem egy jól átgondolt és kidolgozott rendszerről van szó, ahol a pedagógusok és az oktatás az állam és a társadalom teljes támogatását maga mögött tudhatja.

A konferencia további három napján párhuzamosan 19 teremben hangzottak el előadások, folytak műhelymunkák, és számos posztert is meg lehetett tekinteni az alábbi témákban: iskoláskor előtti írás, olvasás és irodalmi nevelés; olvasási készség, motiváció és az olvasás mint tevékenység; írás, olvasás, irodalmi műveltség többnyelvű és többkultúrájú környezetben; írás és helyesírás; irodalmi műveltség és könyvtár; irodalmi műveltség és demokrácia; irodalmi műveltség és információs technika; nemzetközi kutatások (PISA, PIRLS); olvasási és helyesírási nehézségek és fejlesztési módszerek; olvasástanulás és analfabétizmus

fiatal- és felnőttkorban. A zárónapon Allan Luke számolt be a szingapúri olvasástanítás helyzetéről és az ezzel kapcsolatos saját projektjéről. A konferencián Magyarországot Imre Angéla képviselte *Olvasási zavarokkal küzdő gyermekek beszédfeldolgozási folyamatai* című angol nyelvű előadásával. A konferencián elhangzottak közül néhány figyelemre méltó előadást a későbbiekben még ismertetünk a *Kitekintő* című rovatunkban.

Az európai olvasástársaság a saját honlapján (www.literacyeurope.org/IDEC) folyamatosan közzéteszi a konferenciákkal kapcsolatos tudnivalókat. A következő Európai Olvasáskonferenciára 2009-ben kerül sor Portugáliában, Braga városában.

Imre, Angéla: Report on the 15th European reading conference

Az írás szerzőjéről

Imre Angéla

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

angelai[kukac]freemail.hu

<https://orcid.org/0009-0008-5858-1182>